

Utbildningsförvaltningen  
**Tjänsteskrivelse till Utbildningsnämnden**

Datum:  
2021-09-30

Diarienummer:  
UBN-2021-05359

Handläggare:  
Ulrika Lidbom

## **Redovisning av satsning för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF)**

### **Förslag till beslut**

Utbildningsnämnden beslutar

1. **att** ge utbildningsförvaltningen i uppdrag att fortsätta med arbetet i linje med föredragningen i ärendet.

### **Ärendet**

Kommunfullmäktige har från 2019 årligen avsatt 10 mnkr på hemkommunnivå för att förstärka arbetet för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning i alla skolformer. Syftet är att öka likvärdigheten för barn och elever och att stärka förutsättningarna för skolformerna att möta behov hos barn och elever med NPF.

I bilagd rapport redovisas vilka insatser som gjorts inom ramen för satsningen samt en bedömning av hur det har påverkat verksamheten.

### **Beredning**

Ärendet har beretts i utbildningsförvaltningen. Förslaget har inga konsekvenser sett ur jämställdhets- eller näringslivsperspektivet.

#### *Konsekvenser för barn och elever*

Arbetet förväntas leda till bättre förutsättningar i förskola och skola för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

## **Föredragning**

Förvaltningen har följt upp de insatser som gjorts inom ramen för den särskilda satsningen. Det går att konstatera att satsningen har stärkt förutsättningarna för personal i samtliga skolformer att möta behov hos barn och elever med NPF.

Förvaltningen kommer under hösten att föra en dialog med funktionsrättsorganisationerna kring rapporten och dess slutsatser i syfte att ta till vara deras kunskap i det fortsatta arbetet.

Utifrån de erfarenheter som har gjorts planeras följande i det fortsatta arbetet.

Förskolan kommer att arbeta mer med tillgängliga lärmiljöer.

Grundskolan, grundsärskolan och fritidshemmet kommer under hösten att fortsätta arbetet för ökad tillgänglighet. De kommer även att genomföra de digitala utbildningarna och fler skolor ska få möjlighet att göra inköp för utrustning.

Inom fritidshemmen ser man ett fortsatt behov av att utveckla samverkan mellan elevhälsan och fritidshemmet för att elever med NPF ska få goda förutsättningar för utveckling under hela dagen. De ser att de även behöver fortsätta att arbeta med struktur och tydliggörande pedagogik.

Gymnasiet kommer under hösten 2021 att fortsätta arbetet med SPSM:s skolvandringar och påbörja elevhälsoutbildningen.

Det är viktigt att när en satsning genomförs så måste respektive skolform bygga in en hållbar struktur för att få en långsiktig förbättring.

## **Ekonomiska konsekvenser**

Det finns inga ekonomiska konsekvenser av beslutet.

## **Beslutsunderlag**

- Tjänsteskrivelse daterad 30 september 2021
- Bilaga, Redovisning av satsning för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF)

Utbildningsförvaltningen

Susana Olsson Casas  
Utbildningsdirektör

Utbildningsförvaltningen

**Redovisning av satsning på barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning**

Datum:

2021-09-30

Diarienummer:

UBN-2021-05359

Handläggare

Ulrika Lidbom

## **Redovisning av satsning för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF)**

Denna rapport är en redovisning av uppdragen särskild ekonomisk satsning för elever med stora stödbehov, inriktning neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) och avser samtliga skolformer.

Kommunfullmäktige har från 2019 årligen avsatt 10 mnkr på hemkommunnivå för att förstärka arbetet för barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning i alla skolformer. Åren 2019-2020 fördelades medlen genom en riktad utbetalning. För 2021 har tillskottet utbetalats inom ramen för grundbeloppet, men för verksamhet i egen regi har pengar reserverats på huvudmannanivå för att möta uppdraget om satsning för elever med stora stödbehov.

Syftet är att öka likvärdigheten för barn och elever och att stärka förutsättningarna för skolformerna att möta behov hos barn och elever med NPF.

Redovisningen gäller:

- vilka nämndbeslut som har tagits under perioden med anledning av den särskilda ekonomiska satsningen,
- hur pengarna under perioden har använts i kommunalt driven verksamhet inom respektive skolform,
- en bedömning av hur resurstillskottet har påverkat situationen för den aktuella barn- och elevgruppen,
- vilka lärdomar som har gjorts under perioden och
- en bedömning av vilka behov som finns inom respektive skolform för att stärka skolsituationen för målgruppen.

## Bakgrund

Till de vanligaste neuropsykiatriska diagnoserna hör ADHD, Autismspektrumtillstånd och Tourettes syndrom. Dessa diagnoser kan påverka personen i så stor omfattning att det blir en funktionsnedsättning.

Diagnoserna har flera saker gemensamt. De är beteendediagnoser vilket innebär att de ställs utifrån personens beteende och inte utifrån medicinsk orsak. Flera diagnoser kan förekomma samtidigt.

Det finns många barn och elever som inte uppfyller alla kriterier men som ändå kan ha stora behov av förståelse och anpassningar i förskola och skola. Det är individens behov som ska styra.

Inom förskola och skola är det viktigt att personalen har förståelse och kompetens för barn och elevers olika förutsättningar, då detta påverkar förutsättningarna att utvecklas kunskapsmässigt och socialt.

Cirka fem procent av barn och elever i Sverige har idag en diagnostiserad NPF. Ett stort antal barn och elever med utvecklingsrelaterade svårigheter saknar diagnos.

## Förskola

Förskolans andel av satsningen har varit 2,5 mnkr/år. I juni 2019 beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att förstärka förskolornas förebyggande arbetet inom NPF-området genom att tre specialpedagoger med kompetens inom NPF anställs i förskolan för att stärka det förebyggande arbetet inom NPF-området.

### Specialpedagoger med kompetens inom NPF

En av de tre specialpedagogerna skulle arbeta mot fristående verksamhet. Fördelningen hänvisar till antalet barn i kommunal verksamhet respektive fristående verksamhet.

Under hösten 2019 påbörjades rekryteringen av tre specialpedagoger och dessa tillsattes i januari 2020. Årskostnad för löner, kompetensutveckling och omkostnader beräknades till 2,5 mnkr.

Under 2021 är 2,5 specialpedagoger anställda för verksamhet i kommunal regi. På grund av domstolsutslag om fria nyttigheter finns inga insatser kvar inom kommunen för enskild regi även om full reducering av tjänster ännu inte har kunnat genomföras. Kostnaden för tjänsterna betalas därmed av verksamheten i egen regi.

### *Stöd för att utforma åtgärder i handlingsplaner samt för hälsoformulär*

I samarbete med Region Uppsala har ett hälsoformulär tagits fram. Syftet med hälsoformuläret är att upptäcka tidiga tecken till ohälsa, så att barn och familj kan få rätt stöd.

Specialpedagogernas uppdrag är att ge stöd till förskolorna i att utforma åtgärder i de handlingsplaner som görs för enskilda barn med NPF-problematik. De ska vidare bistå förskollärare i arbetet med de bedömningar som behöver göras i samband med hälsoformulären, för att säkra det kompensatoriska uppdraget samt möjliggöra tidiga upptäckter.

Efterfrågan av stöd med att utforma handlingsplaner har varit låg. Detta kan antingen bero på att pedagogerna är vana vid att fylla i formuläret och därför redan känner en säkerhet i att besvara detta eller att de har fått stöd från exempelvis den specialpedagog som är kopplad till respektive förskoleområde.

#### *Kompetenshöjande insatser för pedagoger i förskoleverksamheten*

Specialpedagogerna ska även tillhandahålla kompetenshöjande insatser inom NPF till förskolepersonal. Detta har skett genom att de tre NPF-anställda specialpedagogerna givit kompetensutvecklande insatser och stöd i form av ett handledningspaket NPF med inslag av teoretiska moment där stöd ges till förskolorna på individ-, grupp- och organisationsnivå.

Utvärderingen av satsningens handledningspaket NPF visar att syftet med handledningen har uppnåtts i och med att pedagogerna har fått:

*Ökad kunskap och förståelse* för barnet. Pedagogerna har tagit del av ett material som används för att kartlägga barnets olika funktionsförmågor. Kartläggningen har ökat förståelsen för barnet men även för de situationer som kan uppstå då barnet inte får de anpassningar som barnet behöver.

*Ökad förståelse* när det gäller vilka krav och förväntningar som finns på barnet. Kartläggningsmaterialet har gett pedagogerna förståelse för de svårigheter som kan ligga till grund för barnets reaktioner och agerande i olika situationer.

*Ökad kunskap* kring anpassningar och förebyggande insatser. Pedagogerna har fått kunskap om hur man behöver anpassa verksamheten för att krav och förväntningar ska bli hanterbara för barnet.

*Ökad förståelse* för pedagogens egen roll. Pedagogerna har blivit mer medvetna om sin egen roll och vikten av att till exempel bemöta barn inom NPF med ett lågaffektivt förhållningssätt.

Regionen rapporterar ett ökat antal barn med frågeställningen misstänkt utvecklingsavvikelse och NPF. Habiliteringen noterade 2020 en fördubbling av barn som remitterades till dem året innan start i förskoleklass. Deras bedömning är att förskolan i allmänhet har blivit bättre på att identifiera barn med särskilda behov. Detta skulle kunna indikera att förskolans personal, utifrån genomförd NPF-satsning, har fått större kompetens kring att identifiera barn med särskilda behov.

#### **Uppdragsutbildning Uppsala universitet**

I den särskilda ekonomiska satsningen har fortbildning inom NPF skett genom ett samarbete med Uppsala universitet där en uppdragsutbildning genomförts där sex pedagoger deltagit. Några fler tillfällen är i dagsläget inte planerade.

Kursen, som ger 7,5 högskolepoäng, har handlat om på vilket sätt man kan bemöta och stödja barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det övergripande målet med utbildningen var, att efter genomgången kurs, skulle den studerande kunna visa kunskap om utveckling och lärande hos barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och kunna tillämpa dessa

kunskaper i olika lärmiljöer. I utbildningen ingick bland annat ny forskning inom NPF, vilken studenterna ansåg vara mycket intressant och lärorik.

### **Lärdomar som har gjorts**

En lärdom av satsningen är att det är viktigt att NPF-pedagogerna arbetar nära rektorerna. Detta för att rektorerna ska kunna ge pedagogerna förutsättningar att delta i handledningspaketet. Vid utvärderingen påtalas vid ett flertal tillfällen att tiden inte räcker till. Det behövs mer tid för inläsning, att göra uppgifter och tid för reflektion och diskussioner i arbetslagen.

En annan lärdom är att satsningen har varit sårbar i pandemin. Det har varit en hög frånvaro hos pedagogerna och utbildningen har skett digitalt. Eftersom arbetslaget genomför utbildningen tillsammans är en hög närvaro en framgångsfaktor vid denna typ av utbildning.

Utbildningen har haft ett tydligt förutbestämt innehåll. Det har visat sig att det bör finnas en flexibilitet utifrån förskolans behov för fördjupning inom vissa områden.

### **Fortsatta behov för att stärka kompetensen**

Förskolans NPF-paket innehåller även sådant som ännu inte har hunnits med. Exempelvis kommer man att arbeta mer med tillgängliga lärmiljöer.

Det finns även en önskan om en mer fördjupad kunskap kring hur man bemöter barn med NPF-problematik på gruppnivå.

## **Grundskola och grundsärskola**

Grundskolans andel av denna satsning har uppgått till ca 5,5 mnkr. Den kommunala grundskolans tilldelning motsvarar ca 4,4 mnkr.

I september 2019 beslutade nämnden att för kommunalt driven grundskola ska för 2019 en del av medlen användas för kompetensutveckling för elevassistenter samt att resterande medel ska användas för skolspecifik kompetensutveckling, inköp av material och liknande kostnader med inriktning på NPF.

För 2020 och 2021 har inget särskilt beslut tagits. Nämndens viljeinriktning om NPF uttrycks i verksamhetsplan.

### **Kompetensutveckling av elevassistenter**

I november hölls två dagars utbildning med externa föreläsare. På första utbildningsdagen deltog 130 elevassistenter och på uppföljningsutbildningen deltog 124 elevassistenter. Utbildningen fokuserade bland annat på den lärande hjärnan, kompensatoriska digitala och analoga hjälpmedel samt professionellt bemötande mellan elev, vårdnadshavare och personal. Det hölls även seminarier där olika teman fanns att välja bland.

För denna utbildning utgick vikarieersättning till skolorna för att så många som möjligt skulle ha möjlighet att anmäla sig. Deltagarna erhöll även litteratur som köpts in från föreläsarna.

Efter utbildningsdagarna skapades ett samarbetsteam för elevassistenterna. Det kan dock konstateras att få nyttjat denna möjlighet.

### **Inköp av material med mera**

En del av medlen gick till inköp av datorer så att varje elevassistent skulle ha tillgång till en dator med inbyggda kompensatoriska hjälpmedel. På så sätt finns detta hjälpmedel lättillgängligt för varje elev i behov av stöd. Det är en konkret effekt som kan ses ha gynnat målgruppen.

Resterande medel har tilldelats skolorna i form av en fast ersättning per elev utifrån antalet elever i snitt per mars och september 2019. Skolorna har för dessa medel investerat i:

- hjälpmedel (till exempel stressbollar och hörselskydd),
- lokalanpassningar (till exempel ljuddämpande skärmväggar, bord- och golvskräddor, höj och sänkbara stolar, ergonomiska bänkar).

I samband med detta har arrangerats öppna webinar för vidare kunskapsdelning om hur inredning kan påverka lärandesituationen.

### **Tillgängligt lärande**

Fokus för 2020 års satsning låg på tillgängligt lärande. Genom en kartläggning av den fysiska miljön av skolornas klassrum identifierade grundskolans ledningsgrupp ca 20 skolor som hade extra behov av att förstärka den fysiska miljön. De enheterna tilldelades totalt 3,3 mkr och skolorna köpte för detta hjälpmedel och gjorde lokalanpassningar.

I september 2020 fick alla skolledare på grund- och grundsärskolor skatta och kartlägga sin verksamhets arbete med tillgängliga lärmiljöer för elever med NPF. De utvalda skolor som tilldelats medel svarade på en motsvarande uppföljande enkät i april 2021. Vid jämförelse uppger en större andel att de har ett aktivt arbete med tillgängliga lärmiljöer för elever med NPF, efter att de tilldelats medel än de hade innan.

### **Övriga utbildningar**

Resterande medel användes för utbildningar:

*Fyra IBIS-instruktörer (IBIS = Inkluderande Beteendestöd I Skolan) som har speciellt fokus inom NPF-området*

IBIS-modellen har sin grund inom tillämpad beteendeanalys och positivt beteendestöd och är ett förhållningssätt som har gott vetenskapligt stöd när det gäller personer inom NPF. IBIS-utbildningen har genomförts av Uppsala universitet och de pedagoger som har gått utbildningen är nu godkända IBIS-instruktörer. I augusti 2021 påbörjar de arbetet som instruktörer, fördelade på åtta IBIS-skolor.

Ingen utvärdering av modellens effekt för elever med NPF har genomförts på kommunens IBIS-skolor i dagsläget. Utvärdering planeras till nästa läsår.

*Digital föreläsningsserie/utbildningspaket En skola för var och en.*

Utbildningen riktar sig till alla skolenheter och professioner; ledning, elevhälsa, lärare, pedagoger, lärare i fritidshem och elevassistenter. Utbildningen handlar om bemötande av elever och har flera olika moment, där även vårdnadshavarperspektivet är en viktig del. Den är en inspelad och digitalt tillgänglig föreläsningsserie i ett utbildningspaket. Litteratur delades ut som referens till alla enheter för vidare studiecirkel på skolan.

Det framkommer att många skolor planerar att arbeta med utbildningspaketet under läsåret 21/22. Några skolor har påbörjat utbildningen under vårterminen 2021. Vissa IBIS-skolor har kombinerat delar av utbildningen med IBIS-modellen.

Under vårterminen 2021 har arbetet riktats till att implementera satsningen i skolornas utvecklingsarbete. Alla skolor har tillgång till utbildningen. För tillfället sker ett arbete med att säkerställa att alla skolor har kännedom om utbildningens innehåll. Skolorna får även vid behov stöd i upplägg.

Då utbildningen kommer att genomföras under en längre period och flertalet skolor inte påbörjat utbildningen så planeras uppföljning av satsningens påverkan på situationen för elever med NPF till nästa läsår. Utbildningen är tillgänglig under läsåret 21/22 men möjlighet att förlänga ytterligare läsår finns, i det fall att extra medel för detta blir beviljat.

*Kompetensförstärkning bland personal på fritidshemmen kring bemötande av elever med NPF-problematik*

Under vårterminen 2021 har arbetet riktats till att implementera satsningen i skolornas utvecklingsarbete. Alla skolor har tillgång till utbildningen *En skola för var och en*, med inriktning NPF. För tillfället sker ett arbete med att säkerställa att alla skolor har kännedom om utbildningens innehåll. Några skolor har tagit del av föreläsningar från utbildningen. Fler skolor planerar att genomföra utbildningen höstterminen 2021.

En del i utbildningssatsningen för fritidshemmen har handlat om att strukturera och tydliggöra fritidshemmets verksamhet bland annat genom visuellt stöd. En effekt av satsningen är att alla fritidshem nu har skapat ett fritidshemskonto på Widget online. Det tyder på ett ökat användande av bild- och symbolstöd i fritidshemmets verksamhet, vilket är ett bra stöd för elever med NPF.

En enkät kring fritidshem och elevhälsa skickades ut i april 2021. Elevhälsans professioner, skolledning och personal i fritidshem fick möjlighet att svara, 36 svar inkom.

De svarande gav flera exempel på hur skolorna arbetar med ett heldagslärande ur ett elevhälsoperspektiv. Enkätsvaren visar att det saknas en samverkan mellan speciallärare, lärare och lärare på fritidshem i flera skolor.

Delar av NPF-satsningen har förlagts på fritidshemmets nätverksträffar. Vid utvärderingen som genomfördes i slutet av vårterminen, framkom att erfarenhetsutbyte på träffarna är värdefullt. Det är tydligt att flera skolor efter den föreläsningen har kommit igång med strukturerad rastverksamhet. Det är något som framförallt gynnar elever med NPF.

Uppföljning av satsningens påverkan på situationen för elever med NPF planeras till läsåret 2021/2022 då flertalet skolor inte har påbörjat utbildningen *En skola för var och en*.



en, ännu. Uppföljning kommer att ske för samtliga NPF-satsningar inom grundskolan där fritidshemmet verksamhet är inkluderat.

*Elevhälsoteamssatsning - Den samlade elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete*

Syftet med satsningen är att föreläsningar, litteratur och andra fördjupande insatser ska ge verktyg till skolorna att utveckla en samlad elevhälsa och hur man kan arbeta hälsofrämjande och förebyggande.

Elevhälsoteamssatsningen vänder sig till samtliga grundskolors rektorer och elevhälsans professioner.

Satsningen består bland annat av två föreläsningar inklusive workshop, som ska ge skolorna två olika perspektiv på temat; ett verksamhetsnära och ett vetenskapligt perspektiv. Det vetenskapliga och praktiktäna perspektivet som presenteras vid föreläsningarna ska lägga grund för skolornas utvecklingsarbete.

Barn- och elevhälsan, kommer tillsammans med grundskolans nya enhet Stödorganisation elevhälsa, att arbeta vidare med skolornas utveckling inom det hälsofrämjande och förebyggande arbetet genom fördjupningar av ämnet vid de nätverksträffar som regelbundet anordnas för elevhälsans professioner.

Under läsåret 2020/2021 genomfördes en pilot där 15 grundskolors elevhälsoteam inklusive rektor deltog. Utvärderingen av piloten visade positivt resultat. En av de deltagande grundskolorna gjort en aktiv satsning på sin skola baserat på det praktiktäna perspektivet. Skolan har anställt två elevcoacher som är tillgängliga under lektioner, i korridorer, under raster och i matsalen. Detta har enligt skolan resulterat i en klar minskning av kränkingsärenden. I skolans egen utvärdering framgår att elever samt vårdnadshavare i nuläget känner sig mer trygga.

Under läsåret 2021/2022 kommer övriga grundskolors elevhälsoteam att få ta del av satsningen och därefter kommer en större utvärdering att göras.

### **Lärdomar som har gjorts**

I skollära skattning av sin verksamhet från september 2020, framkommer att skolorna har en hög medvetenhet om tillgängliga lärmiljöer för elever med NPF.

Närmare 90 procent av skolorna uppskattar att de har ett aktivt arbete för anpassade lärmiljöer till elever med NPF. Att de skattar att de har kommit en bit i sitt utvecklingsarbete är viktigt att ha med sig vid fortsatt planering av fortbildningsinsatser som behöver möta deras nivå och behov.

I den uppföljande enkäten till utvalda skolor framkommer att det är betydelsefullt att arbeta med tillgänglighetsarbetet utifrån alla delar i lärmiljön, såväl den pedagogiska, fysiska och sociala lärmiljön. Att arbeta med att utveckla alla områden skapar goda förutsättningar för lärande. Det är viktigt att de som tar del av medel till en förbättrad fysisk lärmiljö också tar del av utbildningar kring NPF.

Många satsningar kring tillgänglighet och NPF pågår parallellt och skolorna har egna identifierade utvecklingsbehov. Det kan vara svårt för skollära och pedagoger att få en överblick av de satsningar som finns. Många av satsningarna går att kombinera men skolorna kan behöva stöd för att planera ett eget upplägg så att det passar skolans förutsättningar och behov.

Det skulle även vara betydelsefullt att ge stöd till skolorna för att implementera satsningarna i deras pågående utvecklingsarbete.

### **Fortsatta behov för att stärka skolsituationen**

Under hösten fortsätter arbetet för ökad tillgänglighet för elever med NPF i grundskolan, grundsärskolan och på fritidshemmet.

Skolorna kommer att kunna få stöd i tillgänglighetsarbetet. Fler skolor har för avsikt att genomföra de digitala utbildningarna kring tillgänglighet och NPF. Fler skolor ska också få möjlighet att göra inköp för utrustning som stödjer elever med NPF.

För att elever med NPF ska få goda förutsättningar för utveckling under hela dagen behöver samverkan mellan elevhälsan och fritidshemmet utvecklas på många skolor. Fritidshemmen behöver även fortsätta att arbeta med struktur och tydliggörande pedagogik.

För att elever med NPF ska få goda förutsättningar för utveckling under hela dagen kommer möjligheten för samverkan mellan elevhälsan och fritidshemmet att ses över. Fritidshemmen behöver även fortsätta att arbeta med struktur och tydliggörande pedagogik. Det kommer att genomföras ett flertal utbildningar rörande området.

## **Gymnasieskola och gymnasiesärskola**

Gymnasieskolans andel av satsningen har uppgått till 2 mnkr. Den kommunala gymnasieskolans tilldelning motsvarade ca 1,5 mnkr.

I september 2019 beslutade nämnden att för kommunalt driven gymnasieskola ska för 2019 en del av pengarna användas för anställning av två socialpedagoger samt att resterande medel ska användas för skolspecifik kompetensutveckling, inköp av material och liknande kostnader med inriktning på NPF

För 2020 och 2021 har inget särskilt beslut tagits. Nämndens viljeinriktning om NPF uttrycks i verksamhetsplan.

### **Socialpedagoger**

Socialpedagogerna tillsattes 2020 och är fördelade på Uppsala yrkesgymnasium Ekeby och Jälla.

På **UYG Ekeby** anställdes en socialpedagog med ett skolhälsosamordnande uppdrag. Samordnaren har strukturerat mentorns arbetsuppgifter och gett mentorerna tillämpningsbara modeller och mallar för att underlätta deras arbete. Speciellt mentorer till elever med NPF-problematik har blivit hjälpta av detta då det har underlättat att få en bild av hela elevens situation.

Samordnaren har kunnat vägleda mentorerna vid upptäckt av elever inom NPF och vid frågeställningar. Detta har resulterat i att mentorerna har känt sig tryggare i sitt arbete och att elever och även vårdnadshavare kunnat få adekvat hjälp.

Uppdraget har även inneburit att ansvara för att snabbt uppmärksamma ökad frånvaro hos eleverna. Samordnaren har exempelvis sett över frånvaromönster. Arbetet har skett i nära samarbete med CSN, vilket har underlättat för samordnaren att snabbt kunnat agera i de fall en elev haft ökad frånvaro.

Eleverna har tidigare än förut kunnat erbjudas samtal kring sin frånvaro och vårdnadshavare har tidigare kunnat komma in i dessa samtal innan frånvaron har gått för långt. UYG Ekeby ser att närvaron blivit bättre överlag när de arbetat på detta sätt.

Socialpedagogen på **UYG Jälla** har varit kopplad till tre gymnasieprogramms elevhälsoteam. Arbetet har främst handlat om att ge stöd till elever exempelvis vad gäller mående, beteende och relationsfrågor. Stödet är tänkt att ge eleverna bättre förutsättningar att fokusera på lärandet.

Ett exempel på socialpedagogens hälsofrämjande och förebyggande arbete har varit att stötta elever, vårdnadshavare samt lärare i sociala frågor. Under försöksperioden har skolan sett följande effekter av satsningen:

- ökad närvaro för enskilda elever med NPF problematik,
- ökad måluppfyllelse för elever med till exempel NPF-problematik och problematisk frånvaro,
- ökad tillgänglighet av vuxna för eleverna inom programmen VVS, EE, BA.
- ökad trygghet för elever med relationsproblematik.

### **Material med mera**

Utöver tjänsterna har medel använts för:

- inköp av olika former av kompensatoriskt material för att stärka upp arbetet inom NPF
- Inköp av litteratur
- fortbildningar vid vissa enheter

På grund av pandemin har dessa insatser inte kunnat utvärderats.

### **Lärdomar som har gjorts**

Inom gymnasieskolan har förutsättningarna för att bedriva arbetet försvårats på grund av pandemin och övergången till digital undervisning under året.

De gymnasierektorer som anställt socialpedagoger konstaterar att skolorna genom socialpedagogens arbete förbättrat förutsättningarna för elever med NPF-diagnoser. Det har varit tydligt att skolmiljön blivit tryggare när olika former av problem har kunnat lösas snabbare än tidigare.

I och med den ökade bemanningen med socialpedagog har skolorna också på ett effektivare sätt kunnat kartlägga och tydliggöra behoven av stödinsatser i programmens olika klasser. Det har varit ett proaktivt arbete för att skapa trygghet, delaktighet och en önskan för elever att vilja gå till skolan.

Socialpedagogens arbete har inneburit att ha elevens perspektiv i fokus, vilket medfört att eleverna fått inflytande och känt sig delaktiga i sin studieplan. En av de stora lärdomarna är betydelsen av socialpedagogens närvaro bland elever i skolans samtliga miljöer. Detta har varit ett effektivt och stärkande stöd för att uppnå trygghet, förbättrad måluppfyllelse och ökad närvaro.

## **Fortsatta behov för att stärka skolsituationen**

Den samlade strategin för området elevhälsa är ett arbete med siktet fem år framåt, där målsättningen är att varje enhet ska ha en samlad elevhälsa för optimering av olika roller med ett stärkt ledarskap för att leda elevhälsans processer.

### *Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM)*

Som ett led i det strategiska arbetet med fokus på elevhälsa, påbörjades innan pandemin ett samarbete med SPSM kring "skolvandringar", som handlar om att utveckla lärmiljöer som är anpassade för att möta barn och elevers olika behov.

I och med pandemin har inte dessa gått att genomföra. Dessa satsningar kommer därför att genomföras under läsåret 2021/2022.

### *Elevhälsoutbildning*

För att säkerställa det fortsatta arbetet med att skapa likvärdiga förutsättningar för ett förebyggande och hälsofrämjande arbete på de kommunala gymnasieskolorna genomfördes en kartläggning under vårterminen 2021. Denna gjordes på samtliga gymnasieskolor och gymnasiesärskolan kring skolornas behov av kompetensutvecklingsinsatser för elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Kartläggningen visar att skolorna befinner sig på olika stadier i detta utvecklingsarbete.

Utifrån kartläggningen har ett antal insatser tagits fram för att skolorna ska komma vidare i utvecklingsarbetet. Det är både insatser för samtliga skolor, och skolspecifika insatser för att möta enskilda skolors behov av kompetensutveckling.

I kartläggningen framkommer det att fyra av nio gymnasieskolor har genomgått SPSM:s utbildning kring arbetet med elevhälsans förebyggande och främjande insatser.

För att insatserna ska fylla ett reellt behov kommer utbildningsförvaltningen att rikta insatserna så att skolorna ska få rätt nivå på de insatser som sätts in. För att få in en systematik i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på kommunens gymnasieskolor har förvaltningen tagit fram en plan med aktiviteter i olika faser. Den första fasen inleds höstterminen 2021 med en elevhälsoteamssatsning.

Insatserna kommer att följas upp regelbundet i skolornas månadsuppföljningar med gymnasiechef samt i skolans enhetsanalys. Kvalitativa uppföljningar av skolspecifika insatser samt enkäter för de övergripande föreläsningarna kommer att genomföras.

Flera gymnasieskolors rektorer gav även uttryck för ett behov av skolspecifika insatser som:

- studiecirkelutbildning kring elevhälsoarbete,
- att genomföra SPSM:s utbildning,
- att höja skolans elevhälsokompetens, samt
- erfarenhetsutbyte med skolor i och utanför kommunen.

Kartläggning visade även att flera skolor hade behov av kompetenshöjande utbildning inom bland annat extra anpassningar och särskilt stöd.

Flera av de behov som uppmärksammades i kartläggningen kommer att genomföras under det kommande läsåret.

## Slutkommentar

Det går att konstatera att den särskilda ekonomiska satsningen för elever med stora stödbehov med inriktning neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, har stärkt förutsättningarna för personal i samtliga skolformer att möta behov hos barn och elever med NPF.

Samtliga skolformer har blivit bättre på att snabbt uppmärksamma barn och elever med stora stödbehov inklusive NPF. Skolformerna har även utvecklat förmågan att ge rätt insatser för dessa barn och elever.

I och med den rådande pandemin har det varit svårt att genomföra en del av de planerade insatserna. Det har lett till att det har varit problematiskt att utvärdera vilka effekter resurstilldelningen har gett för målgruppen. Rapporten visar dock att vissa insatser redan nu har skapat positiva effekter för barn och elever.

Förvaltningen kommer under hösten att föra en dialog med funktionsrättsorganisationerna kring rapporten och dess slutsatser i syfte att ta till vara deras kunskap i det fortsatta arbetet.

Samtliga skolformer planerar att genomföra uppskjutna insatser under läsåret 2021/2022.

Förskolan kommer att arbeta mer med tillgängliga lärmiljöer.

Grundskolan, grundsärskolan och fritidshemmet kommer under hösten att fortsätta arbetet för ökad tillgänglighet. De kommer även att genomföra de digitala utbildningarna och fler skolor ska få möjlighet att göra inköp för utrustning.

Inom fritidshemmen ser man ett fortsatt behov av att utveckla samverkan mellan elevhälsan och fritidshemmet för att elever med NPF ska få goda förutsättningar för utveckling under hela dagen. De ser att de även behöver fortsätta att arbeta med struktur och tydliggörande pedagogik.

Gymnasiet kommer under hösten 2021 att fortsätta arbetet med SPSM:s skolvandringar och påbörja elevhälsoutbildningen.

Det är viktigt att när en satsning genomförs så måste respektive skolform bygga in en hållbar struktur för att få en långsiktig förbättring.